CLASS : 10th (Secondary)

Code No. 5537

Series : Sec. March/2022

रोल न० [ ]

पूर्व मध्यमा (द्वितीय वर्ष) संस्कृत साहित्य (आर्ष पद्धति)

Sub Code : 1001/SKS

(Only for Fresh/Re-appear Candidates)

समय : 2½ घण्टे] *[पूर्णांक : 80*

- *कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ **4** तथा प्रश्न **7** हैं।*
- *प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिये गये **कोड नम्बर** को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।*
- *कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।*
- *उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/ पन्ने न छोड़ें।*
- *उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।*
- *परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें।*
- *कृपया प्रश्नों का उत्तर देने से पूर्व यह सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, परीक्षा के उपरान्त इस **सम्बन्ध में कोई भी दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।***

नोट : सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

. ***वस्तुनिष्ठ प्रश्नाः समाधेयाः –***

(i) संन्यासविधिः सत्यार्थप्रकाशस्य कस्मिन् समुल्लासे वणितः ? 1

(ii) संन्यासविधिप्रकरणे लोकैषणया, वित्तैषणया सह तृतीया का ऐषणा कथिता ? 1

(iii) निर्दिष्टेषु किं धर्मलक्षणं नास्ति ? 1

क्षमा, शौचम्, असत्यम्।

iv) ब्रह्मचर्याश्रमं समाप्य गृही भवेत्, गृही भूत्वा .... भवेत्। *(रिक्त स्थानं पूरयत)* 1

(v) वैदिक गीतायाः तृतीय अध्यायस्य विषयः कः ? 1

(vi) गीतायां 'कुरुनन्दनः' पदं कस्य कृते प्रयुक्तम् ? 1

(vii) योगस्थः कुरु ....। कर्माणि धर्माणि वा ? 1

https://www.haryanaboard.com

(viii) कः जहातीह उभे सुकृतदुष्कृते बुद्धियुक्तः समाधियुक्तः वा ? 1

(ix) पञ्चतन्त्र ग्रन्थस्य द्वितीयतन्त्रस्य शीर्षकः कः ? 1

(x) हिरण्यकताम्रचूड़कथायां परिव्राजकस्य किं नाम ? 1

(xi) प्रत्यासन्नविपत्तिमूढमनसां प्रायो मतिः क्षीयते वर्धते वा ? 1

(xii) पञ्चतन्त्रस्य द्वितीयतन्त्रे मूषकस्य किं नाम ? 1

(xiii) "यद् भाव्यं तद् भविष्यति" इति के जलपन्ति ? 1

(xiv) कीदृशः यज्ञः मृतः (निष्फलः) भवति ? 1

(xv) खलानां मैत्री कीदृशी छायेव भवति ? 1

(xvi) भार्गवस्य मते नीतिः का भवति सुकृत्यं मित्राप्तिः वा ? 1

(xvii) हिरण्यकमूषकस्य बिलं कुत्र आसीत्, निधानस्य उपरि जलस्योपरि वा ? 1

(xviii) वायसस्य विरक्तेः किं कारणं दुर्भिक्षं वृष्टिः वा ? 1

(xix) सहस्रपात कः ? 1

(xx) ऊरूः तदस्य यद्वैश्यः .... शूद्रोऽजायत। *(रिक्त स्थानं पूरयत)* 1

(xxi) पुरुषस्य चक्षोः कः अजायत ? 1

(xxii) इदं जगत् केन विरचितम् ? 1

(xxiii) कस्य सुखाय पितरौ सर्वा बाधा उपेक्षेते ? 1

(xxiv) कः शिक्षादानेन अस्माकं अज्ञानं नाशयति ? 1

(xxv) अभितः संयोगे का विभक्तिः भवति ? 1

(xxvi) स्पृहेरीप्सितः सूत्रेण का संज्ञा भवति ? 1

(xxvii) येन सह समाने उदरे जायते सः .... उच्यते सहोदरः अग्रजः वा ? 1

(xxviii) "मानवेषु धार्मिकाः श्रेष्ठाः।" अस्मिन् वाक्ये 'मानवेषु' पदे सप्तमी विभक्तिः केन सूत्रेण भवति ? 1

(xxix) गलितानखायस्य सः। समस्तपदं किम् ? 1

(xxx) राजा शूद्रकः वीरवराय किं राज्यं ददौ ? 1

(xxxi) 'राजपुत्रः' अस्मिन् पदे कः समासः ? 1

(xxxii) निर्दिष्टशब्देषु 'सार्थवाह' शब्दस्य पर्यायवाची कः शब्दः ? 1

श्रेष्ठी, स्यन्दनः, रथः।

https://www.haryanaboard.com

(xxxiii)आर्यावर्ते कति ऋतवः यथाकालं सुखयन्ति जनान् ? 1

(xxxiv)मेघस्य पिता कः ? 1

(xxxv)महात्मा बुद्धस्य पितुः नाम किं आसीत् ? 1

(xxxvi)अव्ययीभाव समासे कः पदः प्रधानः भवति ? 1

(xxxvii)राजाविक्रमादित्यस्य नवरत्नेषु विख्यातः कविः कः आसीत् ? 1

(xxxviii)सप्त च ते ऋषयः। इति समस्तपदं किम् ? 1

(xxxix)आजन्मः इति समस्तपदस्य किं विग्रहम् ? 1

(xl) संबोधने का विभक्तिः भवति ? 1

2. अधोलिखितयोः गद्यांशपद्यांशयोः हिन्द्यां अनुवादः कुरुत – 3 × 2 = 6

(i) तच्छ्रुत्वा सानन्दं वायस आह – "यद्येवं तत् धन्यो अहं यत् भवतापि सह तत्र कालं नयामि। अहं सम्पातादिकान् अष्टावुड्डीनगतिविशेषान् वेद्मि। तत् समारोह मम पृष्ठम्, येन सुखेन त्वां तत्सरः प्रापयामि। https://www.haryanaboard.com

(ii) कोऽतिभारः समर्थानां किं दूरं व्यवसायिनाम्।
को विदेशः सविद्यानां कः परः प्रियवादिनाम्।।

3. अधोलिखितवाक्येषु रेखांकित पदानां अर्थं लिखत – 2 × 7 = 14

(i) सदा दानपरिक्षणः शस्त एव करीश्वरः।

(ii) अदानः पीनगात्रोऽपि निन्द्य एव हि गर्दभः।

(iii) गोप्तारं न निधीनां कथयन्ति महेश्वरः विबुधः।

(iv) नान्यः पन्थाः विद्यते अयनाय।

(v) ते ह नाकं महिमानः सचन्त यत्र पूर्वे साध्याः सन्ति देवाः।

(vi) अयमेकाकी राजपुत्रो मया सूचीभेद्ये तमसि प्रेरितः।

(vii) यत्रापायः सम्भवति तत्र उपायः अपि अस्ति।

4. अधोलिखितयोः प्रश्नयोः *एक* स्योत्तरं लिखत – 5

(i) संन्यासविधिः संक्षेपेण लिखत।

(ii) संन्यासस्य का आवश्यकता वर्तते ?

https://www.haryanaboard.com

5. *एकस्य* गद्यांशस्य हिन्द्यां अनुवादः कुरुत – 5

(i) अस्माकं रञ्जनाय स स्वराजधानीं हित्वा ग्रामाय गच्छति यदस्माकं हिताय शुभाय च भवति सर्वप्रयत्नेन तत् सम्पादयति। एवं हितकारिणे राज्ञे वयं संख्यातीतं बहुलं धारयामः। अतः सर्वदा तदादेशं पालयेम तत्प्रीत्यै यतेमहि च।

(ii) सम्प्रति भारतवर्षस्य इन्द्रप्रस्थं नाम नगरं राजधानी। तत्र सम्राजः प्रतिनिधिर्गवर्नरसमाख्यः शासकप्रधानः अधिवसति। मद्रासनगरे मुम्बापुर्यां च तस्योपशासकौ स्तः। भारतस्य तन्त्रं प्रधानशासकः सञ्चालयति। तस्य साहाय्यं विधातुमेका राजपरिषद् वर्तते।

6. अधस्तनेषु मन्त्रस्य *एकस्य* दयानन्दभाष्यानुसारेण व्याख्यां कुरुत – 5

(i) यत्पुरुषेण हविषा देवा यज्ञमतन्वत।
वसन्तोऽस्यासीदाज्यं ग्रीष्मऽइध्मः शरद्धविः।

(ii) यो देवेभ्यऽआतपति यो देवानां पुरोहितः।
पूर्वो यो देवेभ्यो जातो नमो रुचाय ब्रह्मये।।

7. श्लोकस्य *एकस्य* व्याख्या कार्याः – 5

(i) दूरेण ह्यवरं कर्म बुद्धियोगाद्धनंजय।
बुद्धौ शरणमन्विच्छ कृपणः फलहेतवः।।

(ii) यदा ते मोहकलिलं बुद्धिर्व्यतितरिष्यति।
तदा गन्तासि निर्वेदं श्रोतव्यस्य श्रुतस्य च।।

https://www.haryanaboard.com
Whatsapp @ 9300930012
Send your old paper & get 10/-
अपने पुराने पेपर्स भेजे और 10 रुपये पायें,
Paytm or Google Pay से

https://www.haryanaboard.com